



## STRESZCZENIE ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

Autor: **mgr Daniel Szmurło**

Tytuł dysertacji: **Podśluch operacyjny**

Promotor: **prof. dr hab. Maciej Rogalski**

Przedmiotem dysertacji jest zagadnienie podsłuchu operacyjnego w kontekście zgodności przepisów ustaw regulujących jego stosowanie z Konstytucją RP oraz wybranymi aktami prawa międzynarodowego. Podstawowym celem dysertacji było dokonanie oceny obowiązującego stanu prawnego, w zakresie gwarancji prawa do prywatności. Analizy dokonywano przede wszystkim z perspektywy konstytucyjnego standardu ochrony praw i wolności człowieka, nie pomijając jednak aspektu prawnomiędzynarodowego. Autor zmierzał także do przedstawienia efektu czynionych rozważań w perspektywie praktycznej – wynikającej z jego doświadczenia zawodowego w tym przedmiocie.

Poza obszarem zainteresowania niniejszej dysertacji znajduje się kwestia gromadzenia i udostępniania danych retencyjnych, gdyż jest to zagadnienie szerokie, wymagające odrębnego potraktowania i pogłębionego badania.

W pracy analizie poddanych zostało dziewięć ustaw kompetencyjnych obowiązujących w momencie jej ukończenia, tj.: ustawy o Policji<sup>1</sup> i analogicznych przepisów ustaw kompetencyjnych regulujących funkcjonowanie pozostałych uprawnionych podmiotów, tj.: ustawy o ABW<sup>2</sup>, ustawy o CBA<sup>3</sup>, ustawy o KAS<sup>4</sup>, ustawy o SG<sup>5</sup>, ustawy o SKW<sup>6</sup>, ustawy

---

<sup>1</sup> Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji, t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 171 z późn. zm.; dalej: ustawa o Policji.

<sup>2</sup> Ustawa z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu, t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 557 z późn. zm.; dalej: ustawa o ABW.

<sup>3</sup> Ustawa z dnia 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym, t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 1900; dalej: ustawa o CBA,

<sup>4</sup> Ustawa z dnia 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej, t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 813 z późn. zm.; dalej: ustawa o KAS.

<sup>5</sup> Ustawa z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej, t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 1061 z późn. zm.; dalej: ustawa o SG.

<sup>6</sup> Ustawa z dnia 9 czerwca 2006 r. o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego, t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 81 z późn. zm.; dalej: ustawa o SKW.

o SOP<sup>7</sup>, u.s.f.n.<sup>8</sup> (Biuro Nadzoru Wewnętrznego), ustawy o ŻW<sup>9</sup> a także ustawa o działaniach antyterrorystycznych<sup>10</sup>.

Celem dysertacji było udzielenie odpowiedzi na następujący problem badawczy: czy uregulowania prawne służb państwowych<sup>11</sup>, dotyczące podsłuchu operacyjnego wymagają zmian z punktu widzenia standardów konstytucyjnych w zakresie praw i wolności jednostki?

W odpowiedzi na powyższy problem badawczy sformułowana została teza badawcza, iż większość przepisów ustaw kompetencyjnych, co do zasady, spełnia standardy konstytucyjne i oddaje istotę regulacji konstytucyjnej.

Podstawowe znaczenie dla realizacji celu pracy miało zastosowanie metody dogmatyczno-prawnej, czyli analizy znaczenia przepisów prawa, w celu dokonania ich oceny, przede wszystkim, pod kątem zgodności z Konstytucją RP. W zakres tej metody wchodzi również analiza poglądów doktryny a także orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, Sądu Najwyższego, Trybunału Konstytucyjnego oraz sądów powszechnych. W ramach metody dogmatyczno-prawnej stosowana była również analiza lingwistyczna.

W pracy użyte zostały również inne metody badawcze. Wykorzystano metodę historyczno-prawną, która ma na celu prezentację rozwiązań prawnych z przeszłości, np. polskiej tradycji konstytucyjnej, czy też uchylonych przepisów ustaw kompetencyjnych (zwłaszcza po wydaniu wyroku TK z 30 lipca 2014 r., K 23/11<sup>12</sup>), w celu prześledzenia ich ewolucji. Ponadto, pomocniczo wykorzystano także metodę prawno-porównawczą (komparatystyczną), która ma na celu porównanie rozwiązań prawnych przyjętych w Polsce z prawem obowiązującym w Republice Federalnej Niemiec, w zakresie niektórych aspektów podsłuchu operacyjnego (np. w zakresie obowiązku informacyjnego, czy długości stosowania podsłuchu).

Rozważania będące przedmiotem niniejszej dysertacji zostały zawarte w pięciu rozdziałach, poprzedzonych Wstępem oraz zwieńczonych Zakończeniem, zawierającym podsumowanie prowadzonych analiz.

---

<sup>7</sup> Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Służbie Ochrony Państwa, t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 66 z późn. zm.; dalej: ustawa o SOP.

<sup>8</sup> Ustawa z dnia 21 czerwca 1996 r. o szczególnych formach sprawowania nadzoru przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych, t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 2487 z późn. zm.; dalej: u.s.f.n.

<sup>9</sup> Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych, t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 1214 z późn. zm.; dalej: ustawa o ŻW.

<sup>10</sup> Ustawa z dnia 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych, t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 2632 z późn. zm.

<sup>11</sup> Ustawy o ABW, ustawy o CBA, ustawy o KAS, ustawy o Policji, ustawy o SG, ustawy o SKW, ustawy o SOP, u.s.f.n. oraz ustawy o ŻW.

<sup>12</sup> Wyrok TK z 30 lipca 2014 r., K 23/11, OTK-A 2014, nr 7, poz. 180. 16.

W rozdziale I pt. „Ochrona prawa do poszanowania życia prywatnego w Konstytucji RP oraz prawie międzynarodowym” przedstawione zostały zagadnienia podstawowe z punktu widzenia badania konstytucyjności regulacji ustawowych, tj. regulacje konstytucyjne i traktatowe<sup>13</sup> oraz polskie konstytucje historyczne. Następnie omówione zostały podstawowe wzorce kontroli, najczęściej powoływane przy badaniu konstytucyjności regulacji odnoszących się do podsłuchu operacyjnego, tj. art. 47, 49 oraz 51 Konstytucji RP. Poruszone zostało również niezmiernie istotne zagadnienie związane z oceną konstytucyjności przepisów, tj. klauzula limitacyjna dla praw i wolności konstytucyjnych, określona w art. 31 ust. 3 Konstytucji RP (zasada proporcjonalności), stanowiąca wytyczną dla granic i zasad ograniczania prawa do prywatności przy wprowadzaniu regulacji dotyczących podsłuchu operacyjnego. Jako uzupełnienie dla całości obrazu ochrony, ale i ograniczeń prawa do prywatności, omówione zostały również akty prawa pochodnego, takie jak m.in. RODO, czy Dyrektywa 2002/58/WE.

W rozdziale II pt. „Rodzaje podsłuchu” przedstawione zostały ogólne zagadnienia związane z podsłuchem, począwszy od omówienia zagadnienia szeroko pojętych działań operacyjno-rozpoznawczych. W dalszej części rozdziału zaprezentowane zostały podstawowe kwestie związane z podsłuchem operacyjnym, jako jednym z rodzajów kontroli operacyjnej. Przedstawiona została również statystyka stosowania podsłuchu operacyjnego, co pozwoliło na wyciągnięcie wniosków istotnych z perspektywy ochrony praw i wolności konstytucyjnych. Następną poruszoną kwestią były techniczne sposoby realizacji podsłuchu operacyjnego, gdzie dokonano analizy trzech sposobów realizacji podsłuchu, w tym systemu Pegasus, i oceniono je z perspektywy gwarancji dla praw i wolności konstytucyjnych. W kolejnym podrozdziale syntetycznie zaprezentowano podsłuch procesowy, wskazano różnice i relacje z podsłuchem operacyjnym. W dalszej części przedstawiona została problematyczna kwestia stosowania podsłuchu operacyjnego w toku postępowania karnego. Rozdział kończy część poświęcona obowiązkowi przedsiębiorców telekomunikacyjnych związanych z zapewnieniem realizacji podsłuchu operacyjnego, zgodnie z ustawą prawo telekomunikacyjne<sup>14</sup>. Omówiony został również projekt rządowy projekt ustawy - Prawo komunikacji elektronicznej.

---

<sup>13</sup> Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych otwarty do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r., Dz.U. 1977 nr 38 poz. 167; Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej, Dz.U. UE. C. 2007.303.1. ze zm.; Konwencja Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2, Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284.

<sup>14</sup> Ustawa z dnia 16 lipca 2004 r. Prawo telekomunikacyjne, t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 1648 z późn. zm.

Kolejne dwa, najobszerniejsze, rozdziały, tj. III pt. „Służby specjalne” i IV pt. „Służby policyjne”, stanowią trzon dysertacji i pole kluczowych analiz z punktu widzenia celu pracy i postawionej tezy. W rozdziale III przeanalizowane zostały przepisy ustaw kompetencyjnych, dotyczące podsłuchu operacyjnego służb specjalnych, tj. ABW, SKW oraz CBA. W przypadku ABW, w związku ze specyfiką tego podmiotu, badaniu poddane zostały dwie ustawy, tj. ustawa o ABW oraz Ustawa o działaniach antyterrorystycznych. W Rozdziale IV zaprezentowane zostały ustawy kompetencyjne pozostałych podmiotów, zwanych „służbami policyjnymi”, tj. Policji, BNW, KAS, SOP, SG oraz ŻW. Analiza polegała na badaniu zgodności przepisów wszystkich ustaw kompetencyjnych z Konstytucją RP. W tym kontekście przedstawiono kluczowe orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego a także omówione zostały postępowania aktualnie toczące się przed TK. Skomentowane zostały także postępowania wszczęte przez TK, lecz umorzone (np. skutek cofnięcia wniosku), jeżeli są istotne z punktu widzenia tematu pracy i przyczyniają się do jej wzbogacenia.

Analiza i ocena, będąca przedmiotem Rozdziału III i IV, osadzona jest w kontekście potrzeby kompromisu i zachowania zasady proporcjonalności pomiędzy ograniczaniem praw i wolności obywatelskich a skutecznością narzędzi i procedur walki z przestępczością oraz zapewnieniem bezpieczeństwa państwa i porządku publicznego. Prowadzone rozważania pozwoliły na ocenę zgodności z Konstytucją RP przepisów będących przedmiotem analizy oraz sformułowanie wniosków *de lege lata* oraz wniosków *de lege ferenda*. Oprócz analiz *stricte* konstytucyjnych, wskazane zostały również luki procesu zarządzania kontroli operacyjnej, dające możliwość obchodzenia przepisów, stwarzającego ryzyka dla praw i wolności konstytucyjnych.

Ostatnim rozdziałem pracy jest rozdział V pt. „Wprowadzanie do procesu karnego dowodów z podsłuchu operacyjnego”, w ramach którego przeprowadzona została analiza i ocena rozwiązań prawnych związanych z procesowym wykorzystaniem dowodów uzyskanych w wyniku podsłuchu operacyjnego, w tym kwestii legalności dowodu. W ramach tej części pracy oceniona została zgodność z Konstytucją RP art. 168b k.p.k. a także poruszona została kwestia możliwości wykorzystania art. 168a k.p.k. do wprowadzania do procesu karnego materiałów z kontroli operacyjnej.

Pracę wieńczy Zakończenie, w którym zaprezentowane zostały najważniejsze wnioski wynikające z analizy sformułowanego w pracy zagadnienia badawczego, tj. czy, a jeżeli tak, to które uregulowania prawne służb państwowych, dotyczące podsłuchu operacyjnego wymagają zmian z punktu widzenia standardów konstytucyjnych w zakresie praw i wolności jednostki? Podsumowane także zostały sformułowane wnioski *de lege ferenda*.

Przeprowadzona analiza pozwoliła odpowiedzieć na sformułowane zagadnienie badawcze, potwierdzając przyjętą tezę, że większość przepisów ustaw kompetencyjnych, co do zasady, spełnia standardy konstytucyjne i oddaje istotę regulacji konstytucyjnej. Jednocześnie wskazane zostały przepisy, które nadal budzą wątpliwości, co do ich konstytucyjności, tj. np. brak pozytywnego obowiązku informacyjnego po zakończeniu podsłuchu operacyjnego, czy brak górnej granicy czasowej stosowania podsłuchu przez ABW i SKW.